

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนา ความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

The Development of Instructional Model According to the Concept of Contemplative Education to develop the Discipline of Secondary Students

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์¹ บุญเรือง ศรีเหรียญ² และชาตรี เกิดธรรม³
Sayan Wongsurin¹, Boonrueng Sriharun² and Chatree Gerdtham³

¹นักศึกษาลัทธิสุตฺร ปร.ด. (สาขาหลักสูตรและการสอน)

²อาจารย์ ³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

sa-2520@hotmail.com, and boonrueng2497@hotmail.com, and kt_chatree@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความมีวินัย พัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของความมีวินัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ 12 กลุ่ม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 840 ซึ่งทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 เก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคบุคคลเฉพาะที่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ หาค่าความเชื่อมั่น และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิก โดยใช้โปรแกรมลิสเรล Version 9.10 รหัสเปิดใช้งาน : 6EC5-311D-BBB9-57CD ระยะที่ 2 การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผลการตรวจสอบรูปแบบเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า รูปแบบมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 25 คน คือกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ เก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบวัดความมีวินัยและแบบสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของความมีวินัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วินัยในหน้าที่ วินัยในตนเอง วินัยต่อส่วนรวม วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร และวินัยของสามเณร โดยมีความตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถแสดงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ประกอบด้วย ค่า $\chi^2 = 453.28$, ค่า $df = 206$, ค่า $p\text{-value} = 0.00$, ค่า $RMSEA = 0.038$, ค่า $GFI = 0.95$, ค่า $AGFI = 0.93$, ค่า $CFI = 0.98$, $RMR = 0.52$, และ $CN = 475.10$

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสร้างศรัทธา ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการให้ความรู้ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนความคิด และขั้นตอนที่ 5 ขั้นการนำไปปฏิบัติ 4) การวัดและประเมินผลรูปแบบ

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความมีวินัยต่อส่วนรวมสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 893.27$) และความมีวินัยต่อส่วนรวมของนักเรียน

ยังคงที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=90651.76$) และพฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 5797.76$)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความมีวินัย จิตตปัญญาศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study factor of the discipline, to develop of Instructional model according to the concept of contemplative education and to study the result of applying the instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing secondary students' discipline. There were three stages to achieve the research. The first stage was factor analysis of discipline. The samples of this research were 840 Matthayomsuksa 1 students of 12 overall groups of phrapariyattidhamma schools under the general education division during the first semester of the academic year 2013, being a multistage random sampling. The tools were a interview form and questionnaire with the reliability of 0.94. Data collection by using Booklet Matrix Sampling. The statistics for data analysis were reliability and exploratory factor analysis by using LISREL program version 9.10 with activation code : 6EC5-311D-BBB9-57CD. The second stage was to the development of Instructional model according to the concept of contemplative education, the tool was the evaluation of the model. The five experts examined the quality of developed model with high level of satisfaction of the model and showed that the model was appropriate to bring to trial. The third stage was to study the result of applying the instructional model according to the concept of contemplative education, the experimental research methodology was carried out by the time-series design. The samples of this research were 50 Matthayomsuksa 1 students of Mahavajiralongkornrajavidyalaya school during the second semester of academic year 2013, being a multistage random sampling and a simple random sampling the students in two group of fifty : the experimental group being taught by the instructional model according to the concept of contemplative education, and the control group being taught by regular learning model within 6 weeks of operation. Data collection from the disciplinary test and a observation form. The statistic used in this research were Mean, Standard Deviation and Repeated Measures One-Way ANOVA.

The results were as follows :

1. The factors of the secondary students' discipline were as follows : discipline in duty, self discipline, organization discipline, lay person and novice discipline, and novice discipline with the construct validity of structural model from the exploratory factor analysis, the chi-square goodness of fit test was 453.28, $df = 206$, $p\text{-value} = 0.00$, $RMSEA = 0.038$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.93$, $CFI = 0.98$, $RMR = 0.52$, and $CN = 475.10$.

2. The Instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing secondary students' discipline was composed of 4 factors as follows : 1) the theory/principle/concept of model 2) the objectives of model 3) the step of learning activities which were 5 sub-steps as; 1. trust 2. information 3. activities 4. reflection and 5. action 4) measurement and evaluation of model.

3. The result of development the instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing students' discipline found that the organization discipline of experimental group was better than the control group as significance of .05 level at ($F = 893.27$). The organization discipline of students were permanent behavior at .05 level ($F=90651.76$) and the behavior of organization discipline had higher than before the experiment at .05 level ($F = 5797.76$).

Keyword : Instructional Model, Discipline, Contemplative Education, Secondary students, Phrapariyattidhamma Schools under the General Education Division

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นี่เป็นความมุ่งหมายของการศึกษา และมาตรา 24 กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในข้อ 4 ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา [1] ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ [2] ที่ได้กำหนดไว้ในจุดหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นข้อแรกคือเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นवलศิริ เปาโรหิตย์ [3] กล่าวไว้ว่า วินัยจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อเด็กเพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทางความประพฤติของเด็ก ความมุ่งหมายที่แท้จริงของวินัย คือการที่เด็กเกิดความต้องการที่จะทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์แก่สังคมด้วยตนเอง วินัยที่แท้จริงไม่ใช่การบังคับให้กระทำตาม แต่เป็นเกณฑ์ที่วางไว้เพื่อให้ทุกคนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม เพื่อความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน จึงต้องมีระเบียบวินัยแบบแผนคอยควบคุมความประพฤติของคนในสังคม จากข้อความข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของความมีวินัยต่อเยาวชนไทย นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับความมีวินัย จึงได้มอบคำขวัญวันเด็กแห่งชาติให้กับเยาวชนไทย กระทรวงศึกษาธิการ [4] ได้เผยแพร่คำขวัญวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2556 ที่เขียนด้วยลายมือโดยระบุข้อความดังนี้ "รักษาวินัย ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำพาไทยสู่อาเซียน" ในทางพระพุทธศาสนา วินัยเป็นหลักธรรมข้อที่ 9 ในมงคล 38 ประการ แม้ไม่ใช่เป็นหลักธรรมที่สูงสุด แต่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นมงคลสูงสุด ดังพระพุทธพจน์ว่า วินโย จ สุสิกขิโต เอตมมงคลมุตตมํ แปลความว่า วินัยที่ฝึกไว้ดี นี้คืออุดมมงคล [5]

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น ความเมตตากรุณา จิตสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัคพงศ์

สุขมาตย์ [6] ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เปลี่ยนแปลงไปหลังจากการทดลอง และราชบัณฑิตยสถาน [7] ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า การศึกษาที่สร้างกระบวนการทัศนคติใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตน ความมีเมตตา และสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาและศาสนาธรรมมาพัฒนาจิต ฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญาสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ขณะที่ Christopher Sessums [8] กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยอาศัยกระบวนการฝึกสมาธิ การคิดใคร่ครวญ และโยคะซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกตระหนักรู้ในตนเอง ความเอาใจใส่ ความเมตตาและความฉลาดทางอารมณ์

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านพฤติกรรม จิตใจ ปัญญาและจิตวิญญาณให้มีความสมดุลกัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง และก่อเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนต่อไป ดังนั้นจึงได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ ทั้ง 14 กลุ่มโรงเรียน จำนวนโรงเรียน 409 แห่ง ปีการศึกษา 2555 จำนวน 12,930 คน

กลุ่มตัวอย่าง มี 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของความมีวินัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วยกลุ่มโรงเรียน 12 กลุ่ม ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้โรงเรียน 12 แห่ง จำนวน 840 คน

และชุดที่ 2 ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 50 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 25 คน ดังนี้ กลุ่มทดลองเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และกลุ่มควบคุมเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

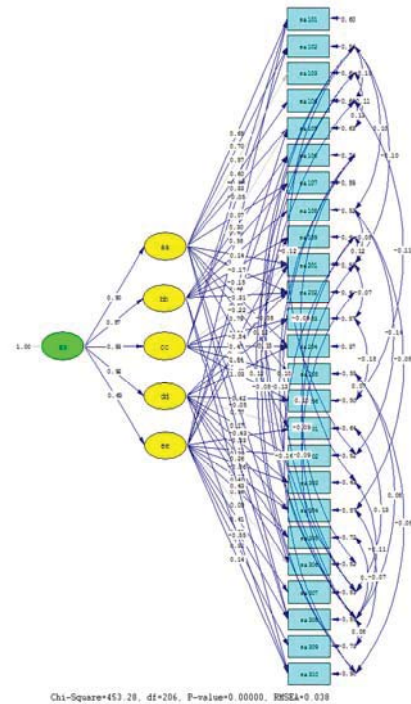
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 218 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94
2. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$, S.D.=0.58)
3. แบบทดสอบวัดความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86
4. แบบสังเกตพฤติกรรม ใช้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกิจกรรม เป็นแบบรูบิค มีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพโดยใช้เกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. ผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาการศึกษารองประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 25 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วินัยในหน้าที่ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ควบคุมตนเองได้ องค์ประกอบที่ 2 วินัยในตนเอง ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความอดทน ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเสียสละ ความตั้งใจจริง องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ องค์ประกอบที่ 4 วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดมในกาม เว้นจากการพูดโกหก เว้นจากการดื่มสุรา องค์ประกอบที่ 5 วินัยของสามเณร ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ เว้นจากการบริโภค

อาหารในเวลาวิกาล เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี เว้นจากการประดับตกแต่งของหอม เครื่องอุปได้ เว้นจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ เว้นจากการรับทองและเงิน ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ ค่า $\chi^2=453.28$, ค่า $df=206$, ค่า $p\text{-value}=0.00$, ค่า $RMSEA=0.038$, ค่า $GFI=0.95$, ค่า $AGFI=0.93$, ค่า $CFI=0.98$, $RMR=0.52$ ดังแสดงในรูปที่ 1

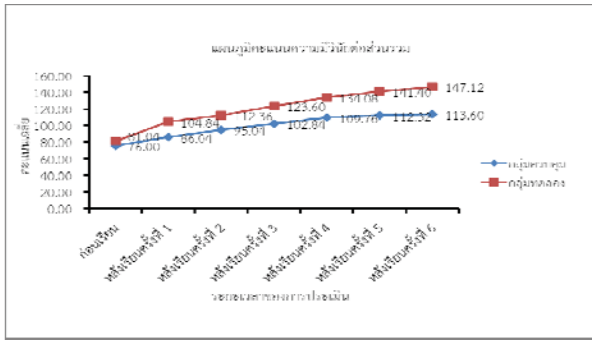

รูปที่ 1 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิกของ 5 องค์ประกอบ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ ขั้นที่ 3 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การสะท้อนความคิด และขั้นที่ 5 การนำไปปฏิบัติ 4) การวัดและประเมินผลรูปแบบ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

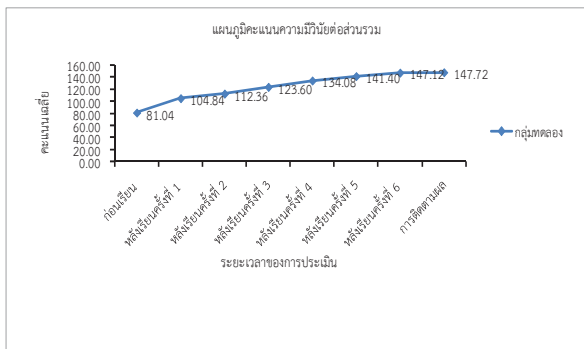
3.1 ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษากับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ รายละเอียดดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

จากรูปที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เท่ากับ 147.12 คะแนนเฉลี่ยกลุ่มควบคุมที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เท่ากับ 113.30 แสดงว่า ความมีวินัยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 893.27$)

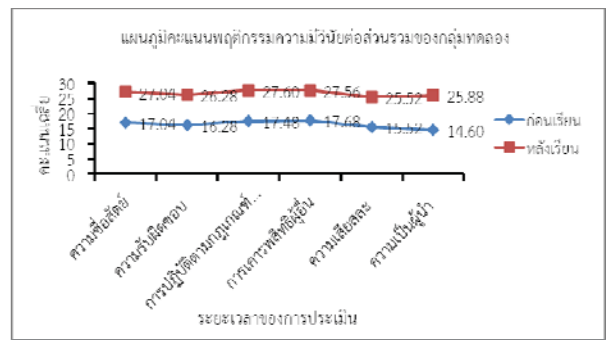
3.2 ผลคะแนนเฉลี่ยของความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลอง รายละเอียดดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลอง

จากรูปที่ 3 พบว่า หลังจากยุติการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 2 สัปดาห์ผ่านไป มีการติดตามผลความมีวินัยต่อส่วนรวมของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมยังคงที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 90651.76$)

3.3 ผลคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลอง

จากรูปที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 5797.76$)

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุคลิกภาพความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อความมีวินัย ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 วินัยในหน้าที่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.73 องค์ประกอบที่ 2 วินัยในตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.80 องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.83 องค์ประกอบที่ 4 วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.69 และองค์ประกอบที่ 5 วินัยของสามเณร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.54 จากค่าน้ำหนักทั้ง 5 องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนและมีความสำคัญต่อการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบความมีวินัยของรุจิรัฐ สาระและคณะ [9] ที่แบ่งวินัยเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ระเบียบวินัยส่วนตัว ระเบียบวินัยในหน้าที่ และระเบียบวินัยทางสังคม สอดคล้องกับจิตติมา จักรเพชร [10] ที่แบ่งวินัยเป็น 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ สอดคล้องกับเทพพร มังธานี [11] ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 อย่าง คืออาคาริยวินัย วินัยของคฤหัสถ์ ได้แก่ ศีล 5 และอนาคาริยวินัย วินัยของบรรพชิต ได้แก่ สิกขาบท 227 ข้อ สำหรับพระภิกษุ สิกขาบท 311 ข้อ สำหรับพระภิกษุณีและ สิกขาบท 10 ข้อ สำหรับสามเณร สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงว่า มีความสอดคล้องหรือกลมกลืนมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับกร กองสุข [12] ที่กล่าวว่า วินัยต่อส่วนรวมนี้ จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัย เป็นการวิจัยต่อจากการศึกษาองค์ประกอบความมีวินัย เป็นองค์ประกอบที่มีความชัดเจน เนื่องมาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิก และการศึกษาเอกสาร แนวคิดหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้จึงได้นำองค์ประกอบนั้นมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา ผู้สอนสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ แรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจตลอดจนให้ปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดปัจจัยภายในหรือการ รู้จักคิดพิจารณาของนักเรียน เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนต่อไป สอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ [13] กล่าวว่า การสอนโดยสร้างศรัทธาเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีลักษณะบูรณาการของหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนว และหลักการสอนที่ผสมผสานกันสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ การเรียนการสอนที่เริ่มด้วยการสร้างศรัทธา เป็นการปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความเชื่อถือ และมีความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอน เนื้อหาสาระที่เรียนและวิธีการว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การสร้างศรัทธาแบ่งเป็น 2 คือ สิ่งแวดล้อมและครูผู้สอน สอดคล้องกับชัยวุฒิ หอมศิริ [14] ที่กล่าวว่า ครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนักเรียนในด้านคุณธรรม ไม่ว่าตัวครูเองจะเป็นแบบอย่างหรือจากสื่อที่ครูนำมาสอนเด็กนักเรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ ผู้สอนให้ความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดหลักการทางจิตตปัญญาศึกษาควบคู่ไปกับความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยเพื่อให้นักเรียนสามารถบูรณาการหลักการจิตตปัญญาศึกษานำไปสู่การทำให้เกิดความมีวินัยต่อไป สอดคล้องกับกิตติชัย สุชาติโนบล [15] กล่าวว่า ไตรสิกขา (ศีล) เป็นการฝึกอบรมและให้ความรู้ในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ซึ่งนำไปสู่การมีวินัยในตนและความประพฤติที่ถูกต้อง ขั้นที่ 3 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยผ่านการฝึกปฏิบัติกิจกรรมกิจกรรมที่หลากหลายจนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวโดยปราศจากอคติ สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ [16] ที่กล่าวว่า การแสดงออกของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนา ด้านจิตใจอาศัยสมาธิเป็นตัวแกนในการฝึกหรือการฝึกอบรมทางด้านจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิตและรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิหรือเป็นการฝึกฝนควบคุม

ความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงมีความตั้งงาม ขั้นที่ 4 การสะท้อนความคิด สะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำกิจกรรมที่เน้นความมีวินัยเป็นการเชื่อมโยงความรู้ด้วยความคิดสะท้อนกลับจากสิ่งที่ได้เรียนรู้และกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล ([17] กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มองเห็นมุมมองของผู้อื่นและมีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลทางจริยธรรมสูงขั้นมีความรับผิดชอบในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ส่งผลให้เด็กตระหนักในการเคารพกฎกติกาของสังคมได้ดี ขั้นที่ 5 การนำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนตระหนักเห็นความสำคัญถึงประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันตลอดจนใช้การเสริมแรงหรือให้รางวัลเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาพฤติกรรมนั้นจะมีความคงทนและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยได้ในที่สุด สอดคล้องกับดวงเดือน ศาสตร์ภัทร [18] ที่กล่าวว่า แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเห็น เนื่องมาจากความคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ การได้รับการเสริมแรงหรือรางวัลหรือการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้หรือคุณสมบัติที่ดีจึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับเขามากกว่าที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้โทษ

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัย พบว่า

3.1 ความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อภิปรายผลว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความมีวินัยต่อส่วนรวม โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาการภายในสู่ภายนอกโดยผ่านการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายจนเกิดการคุณลักษณะที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ทำให้จิตใจเปิดกว้างในการกระทำคุณงามความดีสามารถทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ตามความเป็นจริงจนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ข้อเสนอตั้งกล่าวเป็นผลมาจากการลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับนักเรียน ตลอดจนมีการสะท้อนความคิดหลังจากกระทำกิจกรรมด้วยเพื่อเป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เสมือนเป็นกระจกเงาสะท้อนตัวนักเรียน สอดคล้องกับนายแพทย์ประเวศ วัชระสี [19] ที่กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา คือการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้ภายในจากประสบการณ์

และใคร่ครวญอย่างเป็นองค์รวม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาใช้ในการจัดการศึกษามี 7 ชั้น ดังนี้ ชั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ชั้นสร้างศรัทธารู้จักตนเอง ชั้นเรียนประสบการณ์ ชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชั้นสะท้อนความคิด ชั้นสรุปการสร้างองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทำให้เห็นความสำคัญของตนเองและของบุคคลอื่น

3.2 ความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อภิปรายผลว่า ปัจจัยที่ทำให้รูปแบบมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนมัธยมศึกษาได้ เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนมีการออกแบบอย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา ผู้สอนสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับนักเรียน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนจริง เป็นการสร้างศรัทธาให้ผู้เรียนเกิดสัมมาทิฐิ คือเห็นดีเห็นชอบที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองต่อไป สอดคล้องกับนิเทศสนั่นนารี [20] ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ต้องตระหนักในการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าในทางความประพฤติหรือการปฏิบัติ เช่น วิชาศีลธรรม วิชาจริยธรรม คือ การสอนที่จะได้ผลดีนอกจากทำให้เกิดความเข้าใจแล้วจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกมองเห็นถึงคุณค่าความสำคัญจนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติด้วย ชั้นที่ 2 ชั้นการให้ความรู้ ชี้แจงกิจกรรมและให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและคุณค่าของกิจกรรมที่ปฏิบัติ ชั้นที่ 3 ชั้นการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันโดยการกระทำกิจกรรม ชั้นที่ 4 ชั้นการสะท้อนความคิด การสะท้อนความคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนมีการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รับรู้และเข้าใจผลที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และชั้นที่ 5 ชั้นการนำไปปฏิบัติ ให้นักเรียนตระหนักและให้แรงเสริมเพื่อให้มีพัฒนาการพฤติกรรมเป็นลักษณะนิสัยต่อไป ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวมีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดความมีวินัยต่อส่วนรวมที่ดีขึ้น

3.3 ความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ก่อนเรียน หลังเรียนและหลังการติดตามผล แตกต่างกัน อภิปรายผลว่า กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาแล้ว มีพฤติกรรมยังคงที่และเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมคงที่และคงทน ตลอดจนให้การเสริมแรง ให้กำลังใจ คำชมเชยและให้รางวัล เพื่อให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ออกมาและพฤติกรรมนั้นจะมีความคงทนและถาวรตลอดจนพัฒนาเป็นนิสัยต่อไป สอดคล้องกับปิยลักษณ์ พุกกะวัน [21] สรุปว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลกรรม ถ้าพฤติกรรมใดของเด็กได้รับการเสริมแรงทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมนั้นจะคงอยู่โดยเฉพาะการเสริมแรงทางบวกจะทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นมีความคงทนและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยได้ในที่สุด

3.4 พฤติกรรมความมีวินัยต่อส่วนรวมของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อภิปรายผลว่า ในการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และได้เรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติกิจกรรม ตั้งแต่ขั้นการสร้างศรัทธา การให้ความรู้ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การสะท้อนความคิด และการนำไปปฏิบัติ ทั้ง 5 ขั้นนี้ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กิจกรรมด้วยกันตลอดจนก่อให้เกิดความตระหนักรู้ภายในตนเองจนเกิดจิตสำนึกต่อตนเองและส่วนรวม ฝึกพัฒนาจิตใจจนเกิดสติปัญญาสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมาประยุกต์ใช้ให้ประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคมต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร เรื่อง การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล [22] ที่กล่าวว่า แนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษานั้นได้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดคุณสมบัติตามนิยามของจิตตปัญญาศึกษาอันจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจไปสูเป้าหมายของการจัดการศึกษานั้นคือ เยาวชนไทยที่มีคุณธรรม ความดีงาม มีปัญญารู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น เป็นผู้ต้นรู้ อยู่ดีมีสุข มีชีวิตที่ก่อประโยชน์แก่กุล

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ควรศึกษาและทำความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ และหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถนำไปใช้การเรียนการสอนได้ดีและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
2. ผู้สอนมีหน้าที่สำคัญในการเรียนการสอนในห้องเรียน และเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักเห็นความสำคัญของความมีวินัยจนสามารถนำไปปฏิบัติจนกระทั่งพัฒนาเป็นนิสัยต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในการพัฒนาความมีวินัยกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เกิดการปลูกฝังความมีวินัยที่มีความสมบูรณ์ในบริบทของโรงเรียนที่เป็นอยู่
2. ควรมีการศึกษามูลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการเสริมความมีวินัยในด้านอื่นๆ เช่น วินัยของสามเณร วินัยในตนเอง และวินัยต่อหน้าที่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษา คงทอง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เกิดธรรม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศักดิ์ สุวรรณฉาย อาจารย์ ดร.แสน สมนึก อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันท์เรือง อาจารย์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิทเวท วงศ์เพม ที่ให้ข้อเสนอแนะ และตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [3] นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2540. จะสร้างวินัยให้เด็กยอมรับอย่างไร. วารสารแนะแนว, 31 (167), น. 31-34.
- [4] กระทรวงศึกษาธิการ. 2555. คำขวัญวันเด็ก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.moe.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล: 17 ธันวาคม 2555).
- [5] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2543. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- [6] อัครพงศ์ สุขมาตย์. 2553. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. ปรียญานิพนธ์การศึกษาคุุฎบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [7] ราชบัณฑิตยสถาน. 2551. พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ อักษร A-L. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- [8] Christopher D. Sessums. 2007. *Contemplative practice : Transforming the meaning of education*. [online]. Retrieved from <http://eduspaces.net/cssessums/weblog/145790.html> (December 24, 2008).
- [9] รุจิรี ภู่อาระ และคณะ. (ม.ป.ป.). แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- [10] อธิมา จักรเพชร. 2544. ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [11] เทพพร มังธานี. (ม.ป.ป.). มงคลชีวิต. กรุงเทพฯ : แอลซีพี ฐิติพร การพิมพ์.
- [12] กร กองสุข. 2548. การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบโรงเรียนสามัคคีพิทยาคม อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [13] สุนน อมรวิวัฒน์. 2530. การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- [14] ชัยวุฒิ หอมศิริ อรรถพร ฤทธิเกิด และฉันทนา วิริยเวชกุล 2552. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คุณธรรม. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 8(2), น.147-153.
- [15] กิตติชัย สุธาสิโนบล. 2555. การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- [16] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). 2552. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- [17] สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2550. **จิตวิทยาการศึกษา.**
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [18] ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์. 2547. **พัฒนาการ
ทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจท์.**
กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- [19] ประเวศ วะสี. 2550. **มหาวิทยาลัยกับจิตต
ปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา.**
กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดลและแผนงานพัฒนาจิต
เพื่อสุขภาพ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- [20] นิเทศ สนั่นนารี. (2547, สิงหาคม). แนวทาง
การให้การศึกษาตามแนวพุทธลีลาในการสอน : วิธีสอน
ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2 (ฉบับพิเศษ),**
น. 150-156.
- [21] ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน. 2554. **การศึกษาองค์
ประกอบและพัฒนาจิตสาธารณะเด็กปฐมวัยด้วย
รูปแบบการเรียนรู้การสอน MADE. ปรินญาการศึกษา
ดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- [22] ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. 2551.
**หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการ
ประจำปี 2551. นครปฐม : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล.**